

CZU: 821.135.1.09(498)

ORCID: 0000-0003-4374-2154

DOI: 10.5281/zenodo.3779993

Dumitru APETRI
Institutul de Filologie Română
„Bogdan Petriceicu-Hasdeu”
(Chişinău)

OPERA LUI ION CREANGĂ
ÎN SPAȚIUL EST-SLAV.
HERMENEUTICA RECEPTĂRII:
1955-1990

Ion Creangă Opera in East slavic space. Hermeneutic reception: 1955-1990

Abstract: In this paper, the process of receiving Ion Creanga's work in the East-Slavic space is examined through the mediation of two methods of literary interaction: the artistic translation and the critical interpellation. As for the translation, we focused on the process of selecting and editing the texts of the great classic. In order to give the reader a more comprehensive picture of this process, we have attached to our commentary the bibliography of Russian and Ukrainian translations made not only in the Russian Federation and Ukraine, but also in the Republic of Moldova and Romania.

The bibliographic materials and those of the critical evaluations, which attend these editions are treated as forms of valuable literary receiving. The summary considerations on the act of artistic interpretation and the detailed examination of critical evaluations have resulted in a series of findings and conclusions, of which the following are worth of mentioning: a good part of the interpretations that accompany the Russian editions refer to bio-bibliographic data, which sometimes denotes the vulgar sociology (the privilege of time), but the reader has also benefited from important meditations of originality, charm and uniqueness of Creanga's work; it is regrettable the absence in the cultural areas included in the viewfinder of some monographic studies devoted to the most important Romanian prose writer, as well as the stopping of the process of receiving the immortal work of Ion Creanga during the last three decades.

Key-words: translation, critical interpretation, reception, original, uniqueness, mastery

Rezumat: În lucrarea de față este examinat procesul de receptare a operei lui Ion Creangă în spațiul est-slav prin mijlocirea a două modalități de interacțiune literară: traducerea artistică și interpretarea critică. Cât privește traducerea ne-am axat pe procesul de selectare și editare a textelor marelui clasic. Pentru a-i oferi cititorului o imagine cât mai cuprinzătoare a acestui proces, am atașat comentariului nostru bibliografia traducerilor rusești și ucrainene efectuate nu numai în Federația Rusă și Ucraina, dar și în Republica Moldova și în România.

Materialele de ordin biobibliografic și cele de genul evaluărilor critice, care însoțesc edițiile luate în discuție, sunt tratate ca forme de receptare literară valorică. Considerentele sumare asupra actului de tălmăcire artistică și examinarea detaliată a evaluărilor critice s-au soldat cu un șir de constatări și concluzii, dintre care merită o mențiune aparte următoarele: o bună parte dintre interpretările ce însoțesc edițiile rusești se referă la date biobibliografice,

care, pe alocuri, denotă sociologism vulgar (apanaj al timpului), dar cititorul a beneficiat și de meditații importante privind originalitatea, farmecul și unicitatea operei crengiene; este regretabilă absența în zonele culturale cuprinse în vizor a unor studii monografice consacrate celui mai de seamă prozator român, precum și stoparea procesului de receptare a operei nemuritoare a lui Ion Creangă în ultimele trei decenii.

Cuvinte-cheie: traducere, interpretare critică, receptare, originalitate, unicitate, măiestrie

Procesul de receptare a operei crengiene în spațiul indicat, care s-a desfășurat prin traduceri artistice și interpretări critice, îl vom expune, pentru o anumită comoditate, după decenii. Actul de editare a traducerilor va fi prezentat aici sumar, obiectivul principal fiind acum interpretarea critică.

În anii '50 ai secolului XX la Moscova a apărut capodopera crengiană *Amintiri din copilărie* (1955) tradusă de Z.Șișova *, la București volumul *Opere alese* (1956) care conține capodopera pomenită, un grupaj de povești și unul de povestiri – toate recreate în limba rusă de M. Olsufieva, la Chișinău cartea *Opere alese* (1957, colectiv de tălmăcitori) și două ediții pentru copii *Punguța cu doi bani* (1955, 1962, E. Zlatova), *Povestea porcului* (1959, Gr. Perov), la București *Povestea lui Harap Alb* (1958, M. Olsufieva), și *Moș Ion Roată* (1959, lipsă traducătorul), iar la Kiev a fost scos de sub tipar volumul *Amintiri din copilărie* (1957, Vl. Pianov). Dintre acestea doar unitatea editorială pentru copii nu dispune de un act critic de însoțire.

Ediția elaborată la Moscova conține eseuul lui Ilia Frenkel intitulat „Către cititori” care îl prezintă pe prozator ca scriitor talentat, eminent realist, a cărui operă (*Amintiri din copilărie* – n.n.) dispune de o tonalitate intimă, cordială. E justă constatarea că *Amintirile* au deschis un traseu în dezvoltarea prozei artistice românești, că limbajul crengian și-a păstrat pînă-n zilele noastre prospețimea și strălucirea, dar autorul greșește cînd aduce vorba de două limbi apropiate – moldoveneasca și româna – și de două literaturi, una funcțională în Republica Moldova și alta în România.

Volumul *Opere alese* din 1956 este însoțit de un studiu introductiv neintitulat care e semnat de Dumitru Corbea. În această lucrare s-a insistat foarte mult pe situația social-politică din Țara Românească, pe contradicțiile dezvoltării economice, pe momente de exploatare a poporului, pe situația materială grea a familiei Creangă și doar în a doua parte a studiului s-a vorbit pe scurt despre marea prietenie a prozatorului cu Mihai Eminescu, despre atitudinea nebinevoitoare, chiar persiflantă a Societății „Junimea” față de Ion Creangă (desigur, aici s-a exagerat) și, în parte, despre realitățile din care provin unele personaje crengiene.

S-a exagerat și atunci cînd s-a constatat că Creangă ar fi roșit rușinos în prezența domnilor importanți prezenți la ședințele „Junimii”. Sunt însă bine-venite cîteva dintre constatările din finalul articolului și anume: faptul că Eminescu a descoperit în Creangă „un izvor neseecat de creație populară, un spirit folcloric de sorginte basmică”, că marele prozator proslăvea istețimea minții omenești, iubea viața, societatea oamenilor cinstiți,

*În continuare numele traducătorului îl vom plasa între paranteze după anul de apariție a traducerii.

muncitori, că tot ce a ieșit de sub pana prozatorului humuleștean e pătruns de omenie, umor, ironie, că scrierile lui au devenit o avuție a milioane de români – calități care îl situează pe povestitor alături de marele opere ale clasicilor literaturii universale, opere care sporesc tezaurul culturii progresiste a întregii omeniri. Spre regretul nostru, în studiul lui D. Corbea s-au strecurat câteva imprecizii de ordin etnografic: satul de baștină al prozatorului a devenit Gumulești, râul figurează ca Seret, numele de familie Ciubotaru a căpătat forma incorectă Cebotaru.

Dintre cele trei materiale de ordinul interpretărilor critice care însoțesc edițiile crengiene în limba rusă apărute în anii '50 (eseul lui Ilia Frenkel, prefața lui D. Corbea și studiul introductiv anonim plasat în volumul *Opere alese* editat la Chișinău în 1957), anume ultimul s-a dovedit a fi cel mai consistent. În acesta majoritatea accentelor este plasată pe individualitatea scrisului crengian, pe factorii care i-au determinat individualitatea și pe particularitățile artistice care au menținut și mențin viu interesul cititorului pentru creația neîntrecutului prozator român.

Reproducem câteva dintre meditațiile prezente în studiul anonim: creația populară orală e hrana spirituală cotidiană a lui Creangă, el nu colecta folclor, ci îl retrăia; doar aprofundînd materialul folcloric prozatorul a reușit să creeze opere cu adevărat originale; prinosul creativ al scriitorului în „Povești” s-a manifestat prin selecția celui mai realist material folcloric și printr-o includere masivă de detalii realiste; chiar și personajele împrumutate din povești stereotipe capătă la Creangă un caracter nou, plin de viață; bogăția neobișnuită de detalii realiste și de mijloace artistice specifice contribuie la o exactă localizare a circumstanței, situației și, principalul, a personajelor; zugrăvirea traiului cotidian al familiei țărănești (e vorba despre povestea *Soacra cu trei nurori* – n.n.) este completată cu diverse credințe și obiceiuri; chiar și în acele povești, în care, la prima vedere, predomină minunile și se produc evenimente fantastice, întâlnim tablouri care impresionează prin realismul lor și coloritul local.

Se aduce aici ca exemplu *Capra* din povestea respectivă și se precizează: coloritul național este înviorat prin utilizarea măiestrită a proverbelor, zicătorilor, idiomurilor și a particularităților stilistice specifice limbii moldovenești (desigur, aici autorul greșește, există un grai moldovenesc și o singură limbă română). Cu referire la proza *Ivan Turbincă* se constată o filiație cu povestea rusă *Soldatul și moartea*, accentuându-se atitudinea excepțional de creativă a lui Creangă față de orișice sursă folclorică; luând în discuție povestirile *Ioan Roată și Vodă Cuza* și *Moș Ion Roată* pe drept se constată că în acestea nedreptatea socială nu este voalată ca în povești, ci e prezentată în toată goliciunea ei crudă și aspră; forma artistică, îndeosebi limbajul și stilul scrierilor își au izvorul în folclor și în vorbirea vie țărănească, iar elementele de satiră și umor capătă la Creangă un caracter popular exprimat cu multă limpezime; eroii capodoperei *Amintiri din copilărie* sunt considerați chipuri artistice autentice, tipice epocii respective, iar textul în integritatea lui – oglindă reală a satului de atunci, coroană a creației crengiene pătrunsă de optimism luminos; luat în totalitate, tezaurul crengian este un eminent aport în dezvoltarea literaturii naționale.

Anii '60 s-au dovedit a fi mai rodnici decât deceniul precedent. La Moscova a apărut un volum care cuprinde *Amintiri din copilărie* și un compartiment de „Povești” (1966, colectiv de tălmăcitori), la Chișinău cărțile *Povești, Amintiri din copilărie, Povestiri* (1966, colectiv de traducători), *Punguța cu doi bani* (1962, E.Zlatova), *Povestea lui Harap Alb* (1963), *Ivan Turbincă* (1962), *Capra cu trei iezi* (1965) – ultimele trei traduse de Gr. Perov. Tot în acest răstimp ucrainenii au publicat volumul *Povești* (1968, Ivan Kușnirîk).

Dintre toate aceste ediții dispune de studiul introductiv *Ярмарка жизни* – (Iarmarocul vieții), semnat de prodigiousul scriitor rus pentru copii Viktor Vajdaev, volumul apărut la Moscova în 1966 de un precuvînt anonim cartea editată în același an la Chișinău, iar dintre cele cinci volume pentru copii elaborate în R. Moldova și cărțu-lia *Povești* tipărită de ucraineni este însoțită de un precuvînt foarte concis doar unitatea poligrafică *Punguța cu doi bani* (1962). Acest precuvînt nu e altceva decât o scurtă adresare a lui Creangă către cititori, unica, după cîte știm, scrisă de prozator.

Studiul lui V.Vajdaev se distinge printr-o pătrundere foarte adîncă în specificul creației crengiene și prin paralele edificatoare între proza crengiană și anumite opere ale literaturii ruse și universale. Primele informații pe care autorul a căutat să le transmită sunt următoarele: Viața lui Creangă e de nedespărțit de cea a poporului său, iar creația îi este legată foarte strîns de folclorul verbal autohton, în care a descoperit un izvor neseccat de poezie poporană, că și după publicarea *Amintirilor* el nu a fost prețuit după merit, cu excepția lui Eminescu, că în anii fragezi a cunoscut viața în tumultul ei – fapt care a determinat imagini și idei crengiene de genul: rîul e viață, izvorul e viață, totul e mișcare neconținută, viața e și veselă, și strașnică, și neiertătoare, și mîngâietoare, într-un cuvînt – un iarmaroc peștiș și gălăgios în care totul s-a amestecat într-un neîntrerupt caleidoscop de culori, mișcări și sunete. Sunt particularități care consună cu creația eminentului scriitor din vest Romain Rolland.

Pe bună dreptate i se comunică cititorului rus că modul de viață pe care l-a dus prozatorul nu a imprimat creației sale obscuritate și pesimism, ci ironie și optimism – asta pentru că avea încredere în idealurile omului muncii și în viitorul lui. „Întreaga creație a scriitorului, zice V.Vajdaev, e pitorească, abundă în culori, înțelepciune, proverbe, zicători, ziceri în versuri, ea e încărcată de aromele vieții și ale câmpului, e înfrumusețată cu veșmântul luncilor. Precum Gogol a creat în *Serile în sat lângă Dikanka* stihia veselă și multicoloră a vieții poporului, precum în paginile acestuia a răsunit satul ucrainean, așa și în scrierile lui Creangă a înviat satul românesc în toată bogăția de tipuri, caractere, în tot pitorescul traiului și al moravurilor” (p.10). Autorul studiului găsește filiații și între personajele crengiene și cele ale talentatului prozator rus Pavel Bajov.

Dintre motivele poveștilor V. Vajdaev îl scoate în evidență pe cel al neînvingerii omului din popor. Bunătatea și gîndul omului, zice interpretul, predomină răul și orișice insalubritate, iar frumusețea autentică se manifestă în demnitatea interioară, în faptele bune. Preamăririi omului simplu, capabil el însuși să muncească și să-i scoată din greu și pe alții, e consacrată întreaga creație a lui Ion Creangă.

Concluziile eminentului scriitor rus sunt cu adevărat relevante: Creangă este unul dintre fondatorii literaturii autohtone nu numai de aceea că a zugrăvit prin mijloace artistice și autentice cotidianul, obiceiurile și viața poporului, exprimând gândurile și speranțele lui, dar și pentru că este unul dintre fondatorii limbii literare actuale. El a deschis larg accesul în literatură a stihiei graiului popular, a optat pentru originalitatea lui și frumusețea naturală. Utilizând cu măiestrie motivele folclorice, contaminându-le, împreunându-le în contrapunct, îmbogățindu-le cu meditații și idei, turnându-le într-o unitate armonioasă, el a reușit să creeze astfel de opere în care, la fel ca în creațiunile nemuritoare ale lui H. Cr. Andersen – folclorul a devenit literatură, iar literatura a devenit folclor.

În anii '70 editurile din Moscova și cele din Kiev nu au efectuat tălmăciri din creația marelui prozator român, în schimb astfel de acțiuni au întreprins editurile din Chișinău. În 1971, la Editura „Lumina” apare volumul *Povești. Amintiri din copilărie. Povestiri*, în 1977-78 întreprinderea poligrafică „Literatura artistică” scoate o ediție magistrală *Opere alese. Povești. Povestiri. Amintiri din copilărie, povești povățuitoare. Scriitori* și două cărțuții dedicate copiilor *Punguța cu doi bani, La cireșe* (fragment din nemuritorile „*Amintiri din copilărie*”), iar povestea *Capra cu trei iezi* și *Punguța cu doi bani* sunt plasate în antologia *Посиделки в кодрах* – (Șezătoare în codru) alcătuită și prefațată de Spiridon Vangheli.

Dintre toate edițiile de limbă rusă apărute la Chișinău niciuna nu s-a învrednicit de o escortă critică pe potriva acesteia care însoțește volumul *Избранное* – (Opere alese) editat în 1977. E vorba de solidul studiu introductiv neintitulat care aparține savantului Vasile Coroban, patriarhul criticii literare din R. Moldova, și de comentarii amănunțite la fiecare operă tradusă, care aparțin criticului literar Lazăr Ciobanu. Autorul comentariilor atrage atenția că ediția în cauză este cea mai completă, că este alcătuită conform principiului cronologic și că propune cititorului noi traduceri înfăptuite la nivelul cerințelor actuale.

Cum e și firesc, studiul oferă cititorilor și anumite momente din biografia scriitorului, dar le vom evita axându-ne pe meditațiile despre specificul creației. Transcriem câteva opinii dintre cele mai consistente: creația lui Creangă pe deplin corespunde noțiunii de caracter popular; eroii lui triumfă asupra răului; prozatorul imprimă folclorului noi dimensiuni; detaliile realiste în atmosfera de fabulos potențează sensul „Poveștilor”, le ridică la înălțimi epice, făcându-le să exprime destine umane; realismul lui Creangă e de tipul lui Rabelais, în care se împletesc realitatea și feericul; narațiunea, la marele prozator, se distinge mai mult prin pitoresc, decât prin autenticitate scrupuloasă; jocul imaginației e cu mult mai valoros în creația sa, decât în scrieri realiste obișnuite; ca scriitor realist, Creangă, în considerabilă măsură, se apropie de marii scriitori din epoca clasicismului francez, el adesea e asemuit cu La Fontaine; prozatorul are talentul de a introduce în poveștile sale populare elementul principal care le lipsea – viața; el se eliberează de stereotipul fabulos chiar și atunci când își scrie poveștile (parțial, desigur – *n.n.*); arta lui Creangă e poporană, dar e ridicată la treapta cea înaltă care-l situează în rînd cu măreții creatori de literatură mondială; în creația acestui prozator realismul cel mai treaz se îmbină cu fantezia cea mai nestăvilă.

Creangă procedează ca și marele Boccaccio care a transformat radical structura psihologică a personajelor din povestirile istorice; însuși faptul că personajele „Poveștilor” dispun de tipicitate și de trăsături de caracter schimbă și natura compoziției basmului, apropiindu-l de nuvelă; Creangă este, în primul rând, scriitor umorist, pe drept numărându-se printre strălucitoarele figuri ale literaturii mondiale; râsul creangian e senin, pătruns de explozii de bucurie și lumină, el caută să afirme viața și să înlăture din cotidianul vieții forțele negre care seamănă neîncredere și dezbinare; scriitorul utilizează la maximum posibilitățile comicului pentru crearea atmosferei optimiste, a climatului vesel, binevoitor care stă la temelia umorului său; umorul lui Creangă umanizează fără de limite tema folclorică utilizată.

La Creangă, ca și la alți creatori de basme, se întâlnesc personaje fantastice, înfățișarea exterioară a cărora și posibilitățile fizice depășesc limitele realului; poveștile lui se deosebesc de cele populare prin individualizarea eroilor, adusă pînă la nivelul caracterelor prin acțiuni dramatică încordată, prin detalii alese minuțios, prin elemente comice care se întâlnesc anume acolo unde nu le aflăm în scrierile populare, prin caracterul colocvial, prin particularități stilistice și de limbaj; Creangă dispune de un farmec rar de povestitor, de iscusința de a-și prezenta eroii săi în tonalități glumețe, dar o face cu o înfățișare afît de nevinovată, încît uneori nu resimți acest joc; măiestria de a spune multe în cuvinte puține marele prozator o avea înnăscută.

Amințirile din copilărie sunt considerate culmea creației lui Creangă, în ele predomină seninătatea, o enormă forță vitală care surprinde cititorul, îl intrigă și pentru totdeauna i se imprimă în memorie cu fiecă episod al lor; din punct de vedere compozițional *Amințiri din copilărie* ne apar ca alternanță de scene dramatice (corect ar fi: lirico-dramatice – *n.n.*), fiecare dintre care, la rîndul ei, este o scriere integrală cu intriga, culminația și deznodămîntul care reflectă natura conflictului și caracterul eroului; *Amințirile din copilărie* sunt însuflețite de o amplă concepție epică; creația marelui clasic reprezintă o culme model și o incomparabilă normă estetică, povățuitoare pentru toți acei care caută preafrumosul în artă. Prin ideile sale umaniste și prin forța înaltă de a omeni, creația lui Creangă se află concomitent printre marile valori ale literaturii noastre și ale celei universale.

Disponem de încă o lucrare de ordinul escortelor critice care însoțește tălmăcirile din anii '70. E vorba de eseul lui Spiridon Vangheli care prefațează culegerea *Посиделки в кодрях. Pagini alese de proză pentru copii*. Acest eseu denotă o foarte înaltă cotă a inspirației – e, în esență, o poezie în proză, o chemare de o frumusețe rară în lumea neasemuitului folclor românesc și a nemuritoareii creații culte.

În anii '80, la Moscova, a fost editat un volum solid care cuprinde *Amințiri din copilărie* și un grupaj din cinci povești, la București, în Biblioteca „România”, au apărut două cărțuții de dimensiuni modeste, la Chișinău una, iar Kievul a scos de sub tipar culegerea colectivă *Codrii* ce inserează povestea *Punguța cu doi bani* și fragmente din *Amințiri din copilărie*. Dintre acestea au beneficiat de interpretări critice ediția moscovită (e vorba de consistenta lucrare a lui Viktor Vajdaev reluată cu cîteva modificări dintr-o ediție rusească din anii '60, lucrare la care deja ne-am referit amănunțit) și cărțuțiile editate la București: cea din 1984 e prefațată de T.Vianu, cea din 1989 de G.Călinescu – ambele prefețe nu sunt intitulate.

T. Vianu a scos în evidență neîntîlnita în literatura română măiestrie a lui Ion Creangă de povestitor hazliu. Cităm: „Cînd la „Junimea” a apărut Ion Creangă, pe care l-a adus acolo Mihai Eminescu, și dînsul își expunea povestirile pe toți cei prezenți îi apuca rîsul și, precum își amintea Iacob Negruzzi, de rîsete se cutremurau pereții” (p. 4). Un alt dar deosebit al povestitorului din Humulești, menționat de eminentul critic, îl constituia munca neconținută asupra textelor înfăptuită cu o exigență de artist al cuvîntului ce și-a conștientizat înalta sa datorie, de aceea, zice exegetul, întreaga lui creație e un exemplu de echilibru încheiat, iar toate chipurile sunt individualizate cu strictețe. Creangă ne-a ajutat să-i înțelegem pe creatorii blagosloviți din trecut, el s-a remarcat printre ei nu pentru a-i nega, ci pentru a deveni coroana lor.

În precuvîntul său G. Călinescu a declarat din capul locului: „Creangă e un mare scriitor și doar cititorul înzestrat cu un fin simț artistic poate savura creațiunile sale (...), el nimic nu a compus schematic (...), poveștile lui sunt tablouri încheiate antropologic și etnografic” (p. 3). Farmecul poveștii, zice prestigiosul critic, depinde de stilul improvizăției, de aspectul expunerii ei, de aceea Creangă desăvîrșea improvizăția pînă la gradul ce excludea orice altă improvizare, iar secretul marelui humuleștean constă în cercetarea efectelor, în cuvinte unice, în fidelitate constantă. Unul dintre procedeele sale realiste îl constituie caracterul personajului văduvit de ceața simbolurilor. Fiind prin natura sa un scriitor „cult”, el rămîne popular în sensul înalt al cuvîntului. E greu să-ți închipui că cineva l-ar putea imita pe prozatorul humuleștean. Concluzia de rigoare a lui Călinescu e următoarea: Creangă reprezintă expresia monumentală a naturii umane în ipostaza ei istorică, care se cheamă popor român sau mai simplu – însuși poporul român în momentul emotivității sale geniale.

Concluzii. În perioada de timp 1955-1990 opera crengiană a avut circulație în spațiul est-slav în primul rînd prin mijlocirea volumelor de traduceri artistice efectuate de către editurile din Moscova și Kiev, însă acest proces a fost susținut și de către anumite edituri din Chișinău și București. Dacă editurile din Moscova s-au axat cu preponderență pe scrierile crengiene destinate cititorului matur, cele din Kiev, Chișinău și București au fost preocupate mai mult de prozele consacrate copiilor și adolescenților. Constatăm cu satisfacție că în toate cele patru centre culturale, în procesul de traducere, au fost angajați, în majoritatea cazurilor, literați de prestigiu care au asigurat o calitate apreciabilă textelor. Desigur, la o confruntare atentă a textelor descoperim și anumite devieri de la nuanțele textuale și subtextuale ale originalului.

Procesul de interpretare critică, deși s-a limitat la prefețe sau postfețe, în cazuri mai rare la studii introductive, a informat cititorul rus și pe cel ucrainean cu date importante privind biografia scriitorului și cu meditații, în linii mari, esențiale ce țin de originalitatea, farmecul și unicitatea operei lui Ion Creangă. Acest aspect a fost asigurat de literații ruși V. Vajdaev, I. Frenkel, de cei români (T. Vianu, G. Călinescu, V. Coroban și de scriitorul Spiridon Vangheli) care au fost traduși în limba rusă sau în ucraineană. Bineînțeles, e regretabilă absența în spațiul lingvistic rusesc și în cel ucrainean a unui studiu monografic consacrat celui mai de seamă prozator român, precum și stoparea procesului de receptare a operei lui Ion Creangă în ultimele trei decenii. Rămâne să sperăm că aceste fapte nobile vor fi reluate cât de curînd.

Bibliografia traducerilor rusești și ucrainene din opera lui Ion Creangăa) *Ediții pentru maturi*

1. Ион Крянгэ. *Воспоминания детства*. Перевела З. Шишова. „К читателям” - предисловие Ильи Френкеля. Рисунки В. Белова. – Москва, Государственное издательство детской литературы Министерства Просвещения РСФСР, 1955, 80 с., 5,84 печ. л., 30.000 экз. (Для старшего возраста).

2. *Избранные произведения: Воспоминания детства. Сказки, Повести*. Перевод с румынского М. Ю. Олсуфьевой. Предисловие Думитру Корбя не озаглавлена. Иллюстрации А. Демиана. – Бухарест, Издательство на иностранных языках, 1956, 355 с. Количество экземпляров и печатных листов не обозначены.

3. *Избранное*. Вступительная статья не озаглавлена анонимна. – Кишинев, Государственное издательство Молдавии, 1957, 216 с., 15,80 печ. л., 75.000 экз.

4. *Дед Ион Роата и объединение*. Перевод. Биографическая справка анонимна Румынская литература, пг. 1/ 1959.

5. Иван Турбинкэ. Перевод М. Когана. В книге Румынские сказки. - М., ГИХЛ, 1960. - 480с. Составитель А. Садецкий. Перевод с румынского под редакцией Е. Дружинниной

6. *Воспоминания детства. Сказки*, Перевод с румынского. Ярмарка жизни - предисловие В. Важдаева. Оформление художника М. Сундарева. – Москва, Издательство „Художественная литература”, 1966, 272 с., 8,5 печ. л., 50.000 экз.

7. *Сказки, Воспоминания детства. Рассказы*. Перевод с молдавского. Вступительная статья анонимна. Художник А. Врабие. – Кишинев, Издательство „Лумина”, 1966, 324 с. 18,23 печ. л., 100.000 экз.

8. *Сказки, Воспоминания детства. Рассказы*. Перевод с молдавского. Вступительная статья не озаглавлена, анонимна. Художник А. Врабие. – Кишинев, Издательство „Лумина”, 1971, 248 с. 13,02 печ. л., 100.000 экз. (Для среднего школьного возраста).

9. *Избранное: Сказки, Рассказы. Воспоминания детства. Нравоучительные сказки, Письма*. Перевод с молдавского. Художник Илья Богдеско, Составление и примечания Л. Чобану. Ион Крянгэ - предисловие доктора филологических наук В. П. Коробана. – Кишинев, „Литература артистикэ”, 1977, 240 с., 21 печ. л., 50.000 экз.

10. *Воспоминания детства*. Перевод А. Бродского и В. Рожковского. В антологии: *Посиделки в кодрах*. Составитель и предисловие Спиридон Вангели. – Кишинев, „Литература артистикэ”, 1978, 360 с., 17,55 печ. л., 65.000 экз.

11. *Воспоминания детства* (глава из повести). *Свекровь с тремя невестками, Иван Котомка*. Перевод А. Бродского и В. Рожковского. Предисловие Тудора Виану не озаглавлена. – Бухарест, Библиотека „Румыния”, пг. 3/ 1984, 48 с. Количество экземпляров не обозначено.

12. *Воспоминания детства. Сказки*. Перевод с румынского З. Шишовой и Г. Перова. Ярмарка жизни - предисловие В. Важдаева, Оформление художника В. Иванюка. – Москва, Издательство „Художественная литература”, 1987, 285 с., 10,5 печ. л., 100.000 экз.

13. *Воспоминания детства. Повести.* Перевод с молдавского З. Шишовой. Художник Э. Килдеску. – Кишинев, „Литература артистикэ”, 1988, 125 с., 13,44 печ. л., 50.000 экз..

b) *Ediții destinate copiilor și adolescenților*

1. *Кошелек с двумя денежками.* Перевод с молдавского Е. Златовой. Рисунки Л. Григорашенко. – Кишинев, Государственное учебно-педагогическое издательство МССР „Шкоала Советикэ”, 1955, 24 с., 3 печ. л., 50.000 экз.

2. *Кошелек с двумя денежками.* Перевод с молдавского Е. Златовой, иллюстрации И. Богдеско. – Кишинев, Государственное издательство „Картя Молдовеняскэ”, 1962, 32 с., 1,4 печ. л., 50.000 экз.

3. *Кошелек с двумя денежками.* Перевод с молдавского Е. Златовой, иллюстрации И. Богдеско. – Кишинев, „Литература артистикэ”, 1977, 44 с., печ. л. не обозначены, 50.000 экз.

4. *Кошелек с двумя денежками.* Перевела Е. Златова. В антологии: *Посиделки в кодрах.* Составитель Спиридон Вангели. – Кишинев, „Литература артистикэ”, 1978, 360 с., 65.000 экз.

5. *Сказка о Белом Арапе.* С румынского М. Ю. Олсуфьева, иллюстрации А. Демиана. – Бухарест, Издательство литературы на иностранных языках. 1958, 78 с., печ. л. не обозначены.

6. *Сказка про Белого Арапа.* С молдавского Г. Перов, иллюстрации Л. Григорашенко. – Кишинев, Государственное издательство „Картя Молдовеняскэ”, 1963, 76 с. (Школьная библиотека).

7. *Белый Арап. Сказки.* Переводчики Г. Перов, Е. Златова, художник Ф. А. Хэмурау. – Кишинев, „Литература артистикэ”, 1989, 112 с., 11,76 печ. л., 100.000 экз. (Для младшего школьного возраста).

Содержание: *Сказка про Белого Арапа, Коза и трое козлят, Сказка о поросенке* (Г. Перов), *Кошелек с двумя денежками* (Е. Златова).

8. *Сказка о Белом Арапе.* Предисловие Дж.Кэлинеску не озаглавлена. Перевод М. Ю. Олсуфьева. Рисунки Василе Соколюка. – Бухарест. Библиотека „Румыния”, 9/1989. – 46 с.

9. *Сказка о поросенке.* Перевод Г. Перова, рисунки Л. Григорашенко. – Кишинев, Государственное издательство „Картя Молдовеняскэ”, 1959, 27 с., 2,04 печ. л., 15.000 экз. (Для младшего школьного возраста).

10. *Как лиса медведя обманула.* Перевод с молдавского Э. Смирнова, рисунки Л. Григорашенко. – Кишинев, Государственное издательство „Картя Молдовеняскэ”, 1961, 20 с., 2,5 печ. л., 40.000 экз. (Для дошкольного возраста).

11. *Иван Турбинка.* Перевод с молдавского Г. Перова, художник Л. Беляев. – Кишинев, Государственное издательство „Картя Молдовеняскэ”, 1962, 30 с., 4,0 печ. л., 20.000 экз. (Школьная библиотека).

12. *Коза и трое козлят.* Перевод с молдавского Г. Перова, рисунки Л. Домнина. – Кишинев, Государственное издательство „Картя Молдовеняскэ”, 1965, 21 с., 2,5 печ. л., 100.000 экз. (Для старшего дошкольного и младшего школьного возраста).

13. *За черешнями*. Отрывок из повести *Воспоминания детства*. Перевод с молдавского В. Балтаг, Художник Э. Килдеску. – Кишинев, „Литература артистикэ”, 1977, 16 с., 1,56 печ. л.; 65.000 экз. (Для дошкольного и младшего школьного возраста).

14. *Коза с тремя козлятами*. Перевели А. Бродский, В. Рожковский. *Кошелёк с двумя денежками*. Перевела Е.Златова. В антологии: *Посиделки в кодрах*. Составление и предисловие Спиридона Вангели. – Кишинев, „Литература артистикэ”, 1978, 360 с.; 65.000 экз.

15. *Дочь старухи и дочь старика*. Сказка. Перевод с молдавского Г. Перова, куклы и фотографии В. Крыловой, Л. Горохова, И. Кацапа. – Кишинев, „Литература артистикэ”, 1984, 32 с., 2,34 печ. л.; 100.000 экз. (Для дошкольного возраста).

16. *На речке*. Отрывок из повести *Воспоминания детства*. Перевели с молдавского А. Бродский и В. Рожковский. Художник Э. Килдеску. – Кишинев, „Литература артистикэ”, 1985, 24 с., 2,34 печ. л.; 150.000 экз. (Для младшего школьного возраста).

Traduceri ucrainene din opera lui Ion Creangă

1. Ион Крянге. *Спогади про дитинство*. Переклад з румунської В. П'янова, Малюнки О. Васильева. – Київ, Державне видавництво дитячої літератури УРСР, 1957. 96 с., друк. арк. 6, 30.000 экз. (Для середнього шкільного віку).

2. *Казки*. Зрумунської переклав Іван Кушнірик, Малювала Зінаїда Волковинська. – Київ, Видавництво дитячої літератури „Веселка”, 1968, 94 с., друк. арк. 7,02, 30.000 экз. (Для молодшого шкільного віку).

3. *Гаманець з двома грішми*. Переклад В. П'янова. В книзі: *Кодри. Збірка оповідань*. – Київ, „Веселка”, 1984, 144 с., 65.000 экз. (Для молодшого шкільного віку).

4. *Спогади дитинства* (Уривки з повісти). Переклад В. П'янова. В книзі: *Кодри. Збірка оповідань*. – Київ, „Веселка”, 1984, 144 с., 65.000 экз.